

Наталія НАУМЕНКО, Сергій НАУМЕНКО

РОЗВИТОК ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНОГО КУРСУ УКРАЇНИ В КОНТЕКСТІ ДОСВІДУ РЕСПУБЛІКИ ПОЛЬЩА

Проаналізовано досвід Республіки Польщі в процесі адаптації у євроінтеграційній структурі. Розглянуті подальші перспективи підтримки Польщею євроінтеграційного курсу України в контексті стратегічного двостороннього торговельного та інвестиційного партнерства.

Відносини з Польщею протягом останніх років були найбільш динамічними з усього спектру двосторонніх відносин України. Польща виявила себе як основний стратегічний партнер України не лише в Центрально-Східній Європі, а й загалом в Європейському Союзі. Польща виступає активним учасником українських регіональних ініціатив як у сфері поглиблення процесів демократизації, так і в сфері енергетичної співпраці.

Торговельно-економічні відносини постійно розвиваються по висхідній, особливо до початку світової фінансової кризи. Так, товарообіг між країнами з 2005 до 2009 рр. зріс майже втричі. Посиленню економічного співробітництва сприяло зміцнення вже існуючих механізмів двосторонньої співпраці. З огляду на економічне, політичне, гуманітарне та іміджеве значення ще однією важливою для обох країн сферою взаємодії є спільне проведення Чемпіонату Європи з футболу в 2012 році.

Польща тривалий час залишається постійним лобістом європейських прагнень України та її надійним союзником у реалізації проектів регіональної співпраці. З огляду на це дослідження двостороннього українсько-польського торговельного та інвестиційного економічного співробітництва в контексті забезпечення реалізації взаємних національних інтересів та інтенсифікації євроінтеграційних процесів є надзвичайно важливою й актуальною темою. Проте недостатньою мірою обидва напрями висвітлені в українській економічній літературі протягом найтяжчого для світової економіки періоду, а саме 2008–2010 рр. Отже, аналіз структури і основних тенденцій розвитку торговельного українсько-польського співробітництва й оцінка стратегічних пріоритетів інвестиційної двосторонньої співпраці в умовах світової фінансової кризи є актуальним завданням як у теоретичному, так і в прикладному аспектах.

Вагомий внесок у дослідження питань транскордонної співпраці, торговельного співробітництва та інноваційної діяльності внесли провідні вітчизняні вчені В. Г. Андрійчук, А. В. Балян, П. Ю. Бельський, В. В. Борщевський, В. С. Будкін, В. В. Гевко, Є. І. Голибард, М. З. Мальський, М. І. Долішній, Б. І. Дяченко, О. М. Жулканич, Є. Б. Кіш, М. А. Лендел, Ю. В. Макогон, В. П. Мікловда, Н. А. Мікула, А. І. Мокій, О. С. Передрій, С. С. Слава, В. І. Чужиков. З-поміж зарубіжних спеціалістів, які інтенсивно вивчають проблеми багатосторонньої взаємодії між Україною та Центрально-Східними країнами Європейського Союзу, слід назва-

ти передусім Л. Б. Вардомського, С. В. Голунова, В. А. Колосова (Росія), Г. Горзелака, М. Каспрзіка, К. Куцаб-Бонк (Польща), Б. Барані, Л. Газду, В. Кісел, К. Чімре (Угорщина), Е. Грусманову, А. Дулебу, О. Маргулікову (Словаччина).

Слід відзначити динамічний, поступальний характер розвитку українсько-польського співробітництва, що обумовлюється близькістю геополітичних позицій та збігом національних інтересів у багатьох сферах, їхніми глибинними історичними та культурними зв'язками [1, с. 42].

Процес розвитку відносин незалежної України з Польщею можна умовно поділити на три періоди:

1) 1991–1993 рр. – встановлення контактів, відкриття України для широкого загалу польської політичної еліти, підписання перших двосторонніх документів, обопільне вивчення потенційних можливостей для співробітництва;

2) 1993–1999 рр. – розвиток договірно-правової бази, виведення двосторонніх відносин на рівень стратегічного партнерства;

3) 1999–2010 рр. – зі вступом Польщі до НАТО та набуттям членства в Європейському Союзі остаточно формується роль Польщі як одного з найважливіших партнерів України на міжнародній арені, провідника європейських інтеграційних прагнень України [2, с. 11–12].

2005 р. став роком України в Республіці Польща. Отже, двосторонні політичні контакти набули ще більшої активності, розпочався новий етап зміцнення стратегічного партнерства між двома державами [3, с. 1].

До початку світової фінансової кризи українсько-польські міждержавні взаємини розвивалися інтенсивно на найвищому рівні. У 2008 р. було розпочато розробку інноваційних та системних форматів двосторонньої співпраці, які мають відповідати нинішньому високому рівню стратегічного партнерства між Україною та Польщею.

Так, договірно-правова база двосторонніх відносин почала стрімко розвиватися з моменту укладення 18 травня 1992 р. базового міждержавного політичного договору. Нині вона налічує 13 міждержавних, 45 міжурядових та 35 міжвідомчих чинних двосторонніх документів [4, с. 4–5].

За станом на 2009 р. на спільному українсько-польському кордоні діяли 12 міжнародних пунктів пропуску, з яких автомобільних – тільки 6 зі середньою відстанню між ними 80–90 км, що не відповідає стандартам Європейського Союзу (один пункт пропуску на 20–30 км кордону). Ускладнилася ситуація на кордоні зі вступом Польщі до Шенгенської зони.

З метою вирішення комплексу митно-прикордонних питань Україна та Польща активно співпрацюють над створенням нових та модернізації існуючих прикордонних пунктів пропуску, відновленням взаємодії при здійсненні митно-прикордонного контролю та втіленням спільного контролю, запровадженням режиму місцевого прикордонного руху, уніфікацією митних даних та відповідної документації [5, с. 240].

Однак двостороння зустріч на вищому рівні у лютому 2011 р. з приводу укладання дорожньої карти українсько-польського співробітництва внесла свої корективи у стратегію партнерства. А саме: підготовка дорожньої карти виявилася не простою – її вдалося узгодити лише напередодні візиту. Текст документа, підписаний главами держав, складається з 10 розділів, присвячених різним сферам взаємин, і в ньому, як і у виступах президентів, відсутня теза про подальше стратегічне партнерство двох країн.

Пріоритетом українсько-польських відносин стане співпраця у сфері європейської інтеграції Україна – відповідний розділ винесено на початок дорожньої карти. Польща зобов'язується “надавати підтримку в підготовці та імплементації Угоди

про асоціацію між Україною та ЄС, у тому числі у створенні зони вільної торгівлі”, а також “сприяти отриманню Україною допомоги ЄС, включаючи фінансову, для проведення широкомасштабних реформ”.

Тим часом при підготовці документа не вдалося досягти успіху за ключовим для України візовим питанням. Київ хотів зафіксувати в тексті ДК плани щодо скасування віз у 2012 р., зв'язавши цю норму з підготовкою до чемпіонату Європи з футболу. Варшава ж відмовилася включити в документ навіть декларацію про готовність Польщі лобіювати в ЄС рішення про надання Україною безвізового режиму. У підсумку в ДК увійшов лише далекий від конкретики пункт про те, що Польща підтримує проведення в Україні внутрішніх реформ, спрямованих на виконання вимог Євросоюзу.

Президент Польщі пояснив це тим, що поляки не мають у ЄС вирішального голосу з візового питання. “Польща буде робити все можливе, щоб допомогти Україні у виконанні вимог дорожньої карти безвізового режиму з ЄС. Але потім Україну очікуватиме сувора оцінка з боку європейських інституцій”.

Економічний розділ дорожньої карти виявився одним з найбільш об'ємних, але в той же час одним із найбільш неконкретних. Планується взаємний захист інвесторів, підготовка низки рамкових міжвідомчих угод, зокрема в сфері авіації, залізничного та морського транспорту.

Не успішними для України стали результати переговорів в енергетичній сфері. В супереч пропозиціям України, Польща відмовилася задекларувати будь-які терміни, пов'язані з добудовою нафтопроводу Одеса–Броди до Плоцька і Гданська. Президенти обмежилися обіцянкою “підготувати план спільних дій щодо його будівництва”. Враховуючи те, що нафтопровід вже працює в аверсному режимі й попередньо були обговорені терміни будівництва, на даний час польська сторона не готова підтвердити свою згоду за цим питанням.

Цікавий розділ ДК, присвячений безпеці та обороні. Україна і Польща домовилися “здійснювати обмін досвідом в контексті співпраці з НАТО” та “продовжити роботу над створенням спільної литовсько-польсько-української бригади для участі у миротворчих операціях під егідою ООН” [6].

Основним здобутком відносин в економічній сфері є збереження тенденції до зростання двосторонньої торгівлі. Це певним чином спростувало очікування негативних наслідків розширення ЄС для торговельно-економічного співробітництва України та Польщі, засвідчило достатню підготовленість сторін до роботи в нових економічних умовах. Проте наслідки світової фінансової кризи справили негативний вплив на розвиток двосторонньої торгівлі.

Динаміка торговельних відносин між Україною та Республікою Польща протягом 2004–2009 рр. свідчить, про тенденцію до зростання як експорту, так і імпорту і товарів, і послуг у період з 2004 до 2008 рр. і значне скорочення двостороннього торговельного обороту в 2009 р.

Протягом 2004–2008 рр. експорт українських товарів та послуг до Республіки Польща зріс приблизно у 2,5 разу (з 1 034,0 до 2 490,1 млн. дол. США), а імпорт – приблизно у 4,5 разу – (з 1022,0 до 4 508,5 млн. дол. США) [7]. Однак у 2009 р. обсяги зовнішньої торгівлі товарами і послугами України з Республікою Польща становили вже 3 580,7 млн. дол. США і зменшились порівняно з 2008 р. на 51,1%. За даними Держкомстату України, за 2010 р. обсяги зовнішньої торгівлі товарами і послугами між Україною та Республікою Польща становили 4803,1 млн. дол. США (табл. 1) [8].

Таблиця 1

Торгівля товарами та послугами між Україною та Республікою Польща

Рік	Обсяги, млн. дол. США		
	Імпорт в Україну	Експорт у Польщу	Взаємні обсяги торгівлі товарами і послугами
2004	1 034,0	1 022,0	2 056,0
2005	1 482,9	1 072,2	2 555,1
2006	2 206,0	1 425,3	3 631,3
2007	3 066,8	1 741,4	4 808,2
2008	4 508,5	2 490,1	6 998,6
2009	2 284,8	1 295,6	3 580,4
2010	2 924,4	1 878,7	4 803,1

Джерело: наведено автором за даними <http://www.ukrstat.gov.ua/>

За даними Державного комітету статистики України, за результатами 2009 р., порівняно з 2008 р., обсяги взаємної торгівлі товарами знизились до 51,2% від рівня аналогічного періоду попереднього року і становили 3 580,7 млн. дол. США, при імпорті в Україну – 2 284,8 млн. дол. США та експорті до Республіки Польща – 1 295,6 млн. дол. США. При зменшенні обсягів імпорту товарів з Польщі в Україну до 50,7% від рівня 2008 р. обсяги експорту товарів з України зменшились до 52,0% від аналогічного показника 2008 р. Що стосується попередніх років, то імпорт в Україну в період 2004–2008 рр. зростав щорічно в середньому на 45%, а експорт в Польщу почав значно зростати у 2006 р. (майже на 33%), потім темпи зростання дещо спали (до 22,8% за 2007 р.), а потім значно зросли за підсумками 2008 р. (зростання порівняно з 2007 р. становило 43%) [7]. У 2010 р. ситуація дещо змінилася. Обсяги зовнішньої торгівлі товарами між Україною та Республікою Польща зросли на 35,2% від рівня 2009 р. і становили 4 576,0 млн. дол. США. Від'ємне для України сальдо торговельного балансу у звітному періоді становило 1 001,6 млн. дол. США. Свідченням цьому є статистичні показники табл. 2.

Таблиця 2

Торгівля товарами між Україною та Республікою Польща

Рік	Обсяги, млн. дол. США		
	Імпорт в Україну	Експорт у Польщу	Взаємні обсяги торгівлі товарами
2004	968,7	979,9	1 948,6
2005	1 406,6	1 010,9	2 417,5
2006	2 109,1	1 344,5	3 453,6
2007	2 920,4	1 636,9	4 557,3
2008	4 280,3	2 338,2	6 618,5
2009	2 170,3	1 213,1	3 383,4
2010	2 788,8	1 787,2	4 576,0

Джерело: наведено автором за даними <http://www.ukrstat.gov.ua/>

Аналіз структури двостороннього торговельного обороту між Україною та Республікою Польща свідчить, що близько 95% його обсягу традиційно припадає на торгівлю товарами та близько 5% – на торгівлю послугами. При цьому динаміка торговельних відносин окремо за товарами збігається з динамікою сукупного двостороннього обороту, а динаміка окремо за послугами дещо відрізняється, зокрема, що стосується динаміки зміни експорту українських послуг в Республіку Польща (значне зростання цього показника у 2005 р. – на 48,4%, потім щорічне зрос-

тання майже на 30% у 2006 та 2007 рр., далі знову підвищення до 46,8% за підсумками 2008 р. і зниження у 2009 р. на 49,3% порівняно з 2008 р.). Проте торгівля послугами, у своїй відносно незначній кількості (найбільший показник обсягів взаємної торгівлі послугами за останніх сім років сягнув 380 млн. дол. США у 2008 р.) не впливає на загальну тенденцію, і оскільки торгівля товарами складає основну частину торговельного обороту, то вона і визначає динаміку його зміни (табл. 3).

Таблиця 3

Торгівля послугами між Україною та Республікою Польща

Рік	Обсяги, млн. дол. США		
	Імпорт в Україну	Експорт у Польщу	Взаємні обсяги торгівлі послугами
2004	65,3	41,9	107,2
2005	76,9	62,2	139,1
2006	97,0	80,8	177,8
2007	144,8	103,5	248,3
2008	228,2	151,9	380,1
2009	114,8	82,5	197,3
2010	135,6	91,5	227,1

Джерело: наведено автором за даними <http://www.ukrstat.gov.ua/>

Проте обсяги зовнішньої торгівлі послугами України з Республікою Польща за результатами 2010 р. зросли на 15,0% від рівня аналогічного періоду 2009 р. і становили 227,1 млн. дол. США. Рівень українського експорту послуг до РП у 2010 р. становив 91,5 млн. дол. США, а рівень польського імпорту послуг до України – 135,6 млн. дол. США [8].

Основними факторами, що обумовили зменшення двостороннього зовнішньоторговельного обороту в 2009 р., стали наслідки світової фінансової кризи, падіння попиту на продукцію металургійного комплексу та хімічної промисловості, несприятлива цінова кон'юнктура, пов'язана з коливаннями курсів злота та гривні.

Водночас, Республіка Польща за підсумками 2010 р. залишається найбільшим торговельним партнером України серед країн Центрально-Східної Європи і зайняла п'яте місце серед країн світу (4576,0 млрд. дол. США), поступаючись лише Росії (35629,8 млрд. дол. США), Німеччині (6102,4 млрд. дол. США) та Китаю (6016,8 млрд. дол. США), що підтверджує стратегічний характер двостороннього українсько-польського економічного співробітництва. Частка Республіки Польщі у загальному обсязі торговельних відносин України за 2010 р. становила 3,5%.

Республіка Польща також займає провідне місце серед торговельних партнерів України з країн-членів Європейського Союзу. Дані, щодо експорту та імпорту товарами між п'ятіркою найбільших торговельних партнерів України з країн-членів Європейського Союзу наведені у табл. 5. Наведені дані свідчать, що протягом 2005–2010 рр. Польща залишається одним із найбільших торговельних партнерів України з країн-членів Європейського Союзу, поступаючись у експорті лише Італії та Німеччині (причому, за підсумками 2008 та 2010 рр. Польща випередила Німеччину і зайняла друге місце), а в імпорті – лише Німеччині (за цим показником Польща стабільно займає другу позицію у 2008, 2009 та 2010 рр.) (табл. 4 та 5).

Важливою складовою аналізу двосторонніх українсько-польських торговельних відносин є аналіз структури торговельного обороту між Україною та Польщею в період фінансової кризи.

Таблиця 4
Найбільші торговельні партнери України з країн-членів Європейського Союзу у експорті товарів, 2005–2010 рр.

№ з/п	2005 р.		2006 р.		2007 р.		2008 р.		2009 р.		2010 р.	
	Країна-партнер	Обсяг, млн. дол. США	Країна-партнер	Обсяг, млн. дол. США	Країна-партнер	Обсяг, млн. дол. США	Країна-партнер	Обсяг, млн. дол. США	Країна-партнер	Обсяг, млн. дол. США	Країна-партнер	Обсяг, млн. дол. США
1	Італія	1892,6	Італія	2503,4	Італія	2675,1	Італія	2911,7	Німеччина	1248,1	Італія	2412,4
2	Німеччина	1285,2	Польща	1344,5	Німеччина	1644,5	Польща	2338,3	Італія	1227,6	Польща	1787,2
3	Польща	1010,4	Німеччина	1283,8	Польща	1636,9	Німеччина	1837,1	Польща	1208,0	Німеччина	1499,5
4	Угорщина	688,8	Угорщина	946,1	Угорщина	1235,1	Угорщина	1367,1	Угорщина	730,2	Угорщина	860,1
5	Іспанія	573,5	Нідерланди	708,1	Нідерланди	765,7	Нідерланди	1117,9	Нідерланди	594,9	Румунія	705,9

Таблиця 5
Найбільші торговельні партнери України з країн-членів Європейського Союзу у імпорті товарів, 2005–2010 рр.

№ з/п	2005 р.		2006 р.		2007 р.		2008 р.		2009 р.		2010 р.	
	Країна-партнер	Обсяг, млн. дол. США	Країна-партнер	Обсяг, млн. дол. США	Країна-партнер	Обсяг, млн. дол. США	Країна-партнер	Обсяг, млн. дол. США	Країна-партнер	Обсяг, млн. дол. США	Країна-партнер	Обсяг, млн. дол. США
1	Італія	1892,6	Італія	2503,4	Італія	2675,1	Італія	2911,7	Німеччина	1248,1	Німеччина	4603,1
2	Німеччина	1285,2	Польща	1344,5	Німеччина	1644,5	Польща	2338,3	Італія	1227,6	Польща	2788,8
3	Польща	1010,4	Німеччина	1283,8	Польща	1636,9	Німеччина	1837,1	Польща	1208,0	Італія	1390,3
4	Угорщина	688,8	Угорщина	946,1	Угорщина	1235,1	Угорщина	1367,1	Угорщина	730,2	Угорщина	1214,6
5	Іспанія	573,5	Нідерланди	708,1	Нідерланди	765,7	Нідерланди	1117,9	Нідерланди	594,9	Франція	1106,7

У товарній структурі експорту України до Республіки Польща, за підсумками кризового 2009 р., найбільші обсяги посіли наступні групи товарів (у % від загального обсягу експорту України до Республіки Польща): чорні метали (23,9%), мінеральні продукти (23,8%), електротехнічне обладнання (11,8%), продукти деревообробного виробництва (9,4%), продукти рослинного походження (8,1%).

Натомість, за згаданими товарними групами обсяги експорту України до Республіки Польща виявились набагато нижчими порівняно з аналогічним періодом 2008 р., а саме спостерігалось скорочення експортного потенціалу основних експортних товарних груп України до Польщі.

Водночас за деякими позиціями товарної структури українського експорту до Польщі спостерігався приріст експорту наступних видів продукції: взуття та головні убори, парасолі (130,2%), живі тварини, продукти тваринного походження (152,2%), паперові вироби (133,4%), харчові продукти, безалкогольні напої (121,0%).

У цілому, аналіз структури експорту України до Республіки Польща, свідчить, що позитивним фактором двосторонньої торгівлі є поступове зростання поставок до Польщі готової продукції (електротехнічне обладнання, готові споживчі товари, тощо). Водночас вироби металургійної промисловості, деревина, хімічна промисловість, тобто сировинні продукти все ще залишаються основними статтями українського експорту до Республіки Польща.

На тлі загального зростання обсягів міжнародної торгівлі, ситуація із експортними показниками зовнішньоекономічної діяльності дещо змінилася у 2010 р. Обсяги українського експорту до Польщі за 2010 р. становили 1 787,2 млн. дол. США і в порівнянні з показником 2009 р. зросли на 47,9%.

У структурі імпорту з Республіки Польща до України за поточний період найбільші обсяги посіли наступні групи товарів (у % від загального обсягу імпорту з Республіки Польща до України): електротехнічне обладнання (16,5%), вироби з недорогоцінних металів (12,4%), продукти хімічної промисловості (12,3%), штучні вироби, каучук (11,2%), паперові вироби (7,9%).

Дані структури імпорту з Республіки Польща до України свідчать, що за результатами 2009 р. обсяги імпорту до України порівняно з попереднім роком знизилась більше, ніж на 53% і становили лише 3,4 млрд. дол. США. Обсяги польського імпорту до України за 2010 р. становили 2788,8 млн. дол. США і в порівнянні з показником 2009 р. зросли на 28,5 %. Водночас основними статтями польського імпорту в Україну є імпорт готової продукції, а частка сировини є незначною.

Важливим аспектом в аналізі двосторонніх українсько-польських економічних відносин є аналіз двостороннього фінансово-інвестиційного співробітництва. Динаміка українсько-польської інвестиційної співпраці за 2001–2010 рр. представлена в табл. 6.

За даними Держкомстату України, у “докризовому” 2008 р. капітал польських інвесторів в Україні досяг 694,7 млн. дол. США, що становить 1,9 % від загального обсягу прямих іноземних інвестицій в Україну. В Україні на вказаний період працювали 1244 підприємств з капіталом польських інвесторів. За даними таблиці, за станом на 01. 01. 2010 р. в Україні діють 1309 підприємств з капіталом польських інвесторів. Порівняно з 2001 р. кількість підприємств зросла більш ніж удвічі (з 649 підприємств у 2001 р. і до 1309 відповідно у 2009 р.).

У Польщі натомість діють лише 9 підприємств з українським капіталом і, як видно з динаміки, така ситуація не змінюється протягом останнього десятиріччя.

За даними Державного комітету статистики України, обсяги українських інвестицій в польській економіці за станом на 01. 01. 2011 р. склали 49,1 млн. дол. США, що становить 0,7% від загального обсягу українських інвестицій за кордоном. За

наявною інформацією, обсяг реальних українських інвестицій в Республіку Польща, які з різних причин не зараховуються українською статистикою, перевищує 1 млрд. дол. США.

Таблиця 6

Динаміка українсько-польської інвестиційної співпраці у 2001–2010 рр.

Показники	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Інвестиції з Польщі до України, млн. дол. США	69,3	98,4	153,3	179,5	224,0	366,0	670,5	694,7	864,9	935,8
Кількість польських підприємств в Україні	649	710	791	861	942	1027	1087	1238	1309	–
Інвестиції з України до Польщі, млн. дол. США	0,3	0,3	0,4	0,3	21,3	24,2	30,1	46,9	49,4	49,1
Кількість українських підприємств в Польщі	7	7	8	7	7	7	8	8	9	9

Джерело: наведено автором за даними <http://www.ukrstat.gov.ua/>

На тлі показників 2005–2007 рр., коли частка Польщі серед країн ЄС коливалась у межах 30–40%, а серед усіх вкладених іноземних інвестицій українськими підприємствами в держави світу на рівні 9–11%, таке падіння негативно впливає на розвиток подальших перспектив оптимізації українсько-польського інвестиційного співробітництва.

Лише протягом одного 2007 р. у відсотковому відношенні частка українських інвестицій до Польщі впала з 10,9% до 0,5% всіх вітчизняних і інвестицій за кордон (і з 36,4% до 0,5% інвестицій в країни ЄС). І хоча ці структурні зміни відбулися переважно за рахунок стрімкого зростання українських інвестицій на Кіпр (98% усіх закордонних інвестицій нашої держави), що не дає змоги розглядати вищенаведену тенденцію як серйозні структурні зрушення в прямому іноземному інвестуванні вітчизняних підприємств за кордоном, все ж виникають певні ризики з погляду можливості досягнення оптимальних параметрів українсько-польського інвестиційного співробітництва в найближчому майбутньому.

Іншою загрозливою тенденцією є те, що лівова частка інвестиційних ресурсів український підприємств (96,0%) були вкладені у Польщі в сферу ремонту, оптової торгівлі та посередництва в ній (на початок 2008 р. – 96,1%), що свідчить радше про орієнтованість цих інвестицій на обслуговування торговельно-економічного співробітництва наших держав, аніж про поглиблення співпраці у тих сферах економічної діяльності, які визначають конкурентоспроможність країни у глобальній конкуренції.

Традиційно польські інвестиції скеровано: в обробну промисловість (близько 60%), фінансовий сектор (близько 20%), оптову та роздрібну торгівлю (12%).

Найвагомішими українськими інвестиційними проектами в РП є: Варшавський автомобільний завод (інвестор – “Авто-ЗАЗ”), металургійний комбінат “Гута Ченстохова” (інвестор – “ІСД”), суднобудівельний завод “Сточне Гданське” (інвестор – “ІСД”), металотрейдер “Центросталь Бидгощ” (інвестор – “УГМК”).

На тлі достатньо низьких обсягів залучення закордонного капіталу в українську економіку, питома вага інвестицій, внесених польськими підприємствами, залишається незначною. Так, найбільшу суму, залучену від польських інвесторів, в Україні було зафіксовано у 2007 р., проте вона не перевищила позначки у 3,5% від обсягу

інвестиційних вкладень в Україну за цей рік. Більш того, вже у 2008 р. польські інвестиції в Україну різко скоротились, опустившись до мінімальної річної позначки за весь час перебування Польщі в ЄС (22,6 млн. дол. США).

В загальному обсягу іноземних інвестицій в Україну частка Польщі не сягала більше 2,5%, а на початку 2009 р. впала до 1,9%, що свідчить про існуючі в інвестиційному співробітництві України та Польщі очевидні проблеми. В той же час, українські інвестиції в загальному обсязі залученого польською економікою іноземного капіталу складають мізерну частку в 0,02%, таким чином, слід говорити про можливі напрями і перспективи активізації інвестиційного співробітництва.

Проте, незважаючи на кризові явища в економіці обох країн, українсько-польське інвестиційне співробітництво за підсумками 2009 р. характеризувалось позитивними показниками, і за станом на 01. 01. 2011 р. капітал інвесторів Польщі в Україні зріс на 24,4% (170,2 млн. дол. США) і досяг 935,8 млн. дол. США, що становить 2,2% від загального обсягу прямих іноземних інвестицій в Україні.

Польща наголошує, що головна проблема спаду інвестиційної активності польських підприємств на українському ринку полягає у корупції, непрозорому законодавстві, а також у неплатоспроможності більшості українських підприємств.

Поряд із цим, з боку владних структур в Україні часто створюються штучні перепони стосовно діяльності польських підприємств, майже усі польські підприємства переживають проблеми із поверненням ПДВ.

Таким чином, нині більшість польських підприємств заморозила чи планує заморозити свою господарську діяльність в Україні і зачекати на кращі економічні умови.

Українські контрагенти щораз частіше запізнюються з оплатою за товари та послуги, а частина українських партнерів не платить взагалі [10, с. 1–2].

Як висновок, зазначимо, що основними складовими поглиблення та оптимізації двостороннього українсько-польського стратегічного партнерства є: торговельне співробітництво, інвестиційне співробітництво, інституційне співробітництво, співробітництво у пріоритетних галузях, транскордонне співробітництво.

Основними шляхами оптимізації українсько-польського торговельного співробітництва є:

- вжиття невідкладних заходів з оновлення та диверсифікації національного експортоорієнтованого виробництва з метою нарощення обсягів українського експорту;
- підвищення частки інноваційної продукції в українському експорті та зростання рівня інформаційно-інноваційного співробітництва між Україною та Польщею;
- підвищення в українському експорті частки готової продукції та продукції обробної промисловості;
- сприяння розвитку прикордонної торгівлі та малого прикордонного руху України та Республіки Польща;
- диверсифікація польського імпорту за регіонами України.

Українсько-польське інвестиційне співробітництво нині відзначається наявністю значних перспектив свого подальшого розвитку, потребує значної активізації зусиль через розвиток ринкової інфраструктури та інституційного середовища. Для усунення існуючих бар'єрів та наближення українсько-польського інвестиційного співробітництва до оптимальних параметрів на сучасному етапі європейської інтеграції доцільно застосувати такі механізми:

- реалізація спільних інвестиційних проектів, орієнтованих на перехід до інноваційної моделі інвестиційного співробітництва;

- створення міждержавних інформаційних баз у сфері інвестування та високих технологій;
- реалізація сучасних науково-дослідних та навчально-освітніх програм, розбудова спільної ринкової інфраструктури, формування транскордонних кластерів і технопарків тощо.

Література

1. Знахоренко О. М. Нова східна політика Польщі та українсько-польське стратегічне партнерство / О. М. Знахоренко // *Вісник Львівського університету*. – 2004. – Вип. 12. – С. 44–42. – (Серія: Міжнародні відносини).
2. Оніщук М. Економічні вигоди членства Польщі в ЄС / М. Оніщук // *Зовнішньо-економічний кур'єр*. – 2005. – № 1–2. – С. 11–13.
3. Ющенко відкрив рік України в Польщі // *Молодь України*. – 2005. – 14 квіт. – С. 1.
4. Мальський М. З. Українсько-польське стратегічне партнерство в контексті євроінтеграційних процесів / М. З. Мальський // *Вісник Львівського університету*. – 2007. – Вип. 20. – С. 3–6. – (Серія: Міжнародні відносини).
5. Мельник В. Трансформація торговельних режимів України і Польщі у контексті європейських інтеграційних процесів / В. Мельник // *Вісник Тернопільської академії народного господарства*. – 2001. – С. 201–205. – (Спец. вип.).
6. Украина и Польша не договорились о стратегическом партнёрстве [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://obozrevatel.com/politics/ukraina-i-polsha-ne-dogovorilis-o-strategicheskoy-partnerstve.htm>. (Стаття на сайті за станом на 4 лютого 2011 р., 11:15).
7. Зовнішня торгівля України з країнами ЄС. Архів [Електронний ресурс] // Офіційний сайт Держкомстат України. – Режим доступу : <http://www.ukrstat.gov.ua> (Цит. за версією сайту 12. 01. 2010 р.).
8. Зовнішня торгівля України товарами за 2010 рік [Електронний ресурс] / Офіційний сайт Державного комітету статистики України. – Режим доступу : <http://www.ukxstat.gov.ua>. (Цит. за версією сайту 14. 06. 2011 р.).
9. Товарна структура торгівлі між Україною та Республікою Польща (2010 р.) [Електронний ресурс] / Офіційний сайт Державної підтримки українського експорту. – Режим доступу : http://www.ukrexport.gov.ua/ukr/tovaroobig_zakab_stat/pol/5124.html
10. Інвестиційне співробітництво Польщі (19.03) [Електронний ресурс] // Офіційний сайт Державна підтримка Українського експорту. – Режим доступу : <http://ukrexport.gov.ua> (Цит. за версією сайту 30. 03. 2009 р.).